

Meditsiinidoktor Kersti Pärna

Astrid Saava – Tartu Ülikooli emeritprofessor

20. detsembril 2005 kaitses Helsingi Ülikoolis edukalt doktoriväitekirja Tartu Ülikooli tervishoiu instituudi vanemassistent Kersti Pärna.

Doktoritöö "Suitsetamise sotsiaal-majanduslikud erinevused Eestis: riigisisene ja rahvusvaheline võrdlus" ("Socioeconomic differences in smoking in Estonia: National and international comparisons") põhineb kuuel originaalpublikatsioonil rahvusvahelise levikuga ajakirjades. Töö juhendajateks olid Helsingi Ülikooli dotsent Helena Mussalo-Rauhamaa ja Tartu Ülikooli külalisprofessor, Tervise Arengu Instituudi epidemioloogia ja biostatistika osakonna juhataja Mati Rahu. Tööd oponeeris professor Lasse Kannas Jyväskylä Ülikoolist.

Töö eesmärgiks oli 1) analüüsida suitsetamise seoseid sotsiaal-majanduslike teguritega Tallinna kooliõpilaste hulgas võrreldes Helsingi ja Moskva kooliõpilastega, 2) kirjeldada suitsetamise seoseid sotsiaal-majanduslike teguritega Eesti täiskasvanud rahvastiku hulgas, 3) uurida suitsetamise levikut ning hinnata suhtumist suitsetamisesse Eesti arstide hulgas võrreldes Eesti täiskasvanud rahvastiku ja Soome arstidega ning 4) hinnata suitsetamise varjamist Eesti rasedate naiste hulgas vere kotiniinisalduse põhjal ja leida selle seoseid sotsiaal-majanduslike teguritega.

Sotsiaal-majanduslikest teguritest koguti andmeid kooliõpilastelt perekonnapea hariduse, täiskasvanutelt hariduse, sissetuleku ja majandusliku aktiivsuse kohta. Seost suitsetamise ja sotsiaal-majanduslike, sotsiaaldemograafiliste ning sotsiaalset keskkonda iseloomustavate tegurite vahel hinnati logistilise regressiooniga. Töö põhineb neljal levimusuuringul.

Esimeses uuringus korraldati ankeetküsitlus Tallinna eesti ja vene õppekeele koolide, samuti Helsingi ja Moskva 13–18aastaste kooliõpilaste hulgas. Uuringutulemused näitasid, et suitsetamine

oli poiste hulgas enam levinud, vaid Helsingi kooliõpilastest suitsetasid tütarlapsed sagedamini kui poisid. Tütarlaste võrdluses oli suitsetamise levimusmäär oluliselt väiksem Tallinna eesti õppekeele koolides. Poeglaste suitsetamise levimusmääras olulist erinevust riigiti ei esinenud. Nii Tallinnas, Helsingis kui ka Moskvas olid suitsetamisega seotud teguriteks vanemate, õdede-vendade ja sõprade suitsetamine. Ei leitud suitsetamise seost perekonnapea hariduse, perekonna liigi ega religiooniga.

Teises uuringus intervjueriti Eesti kogurahvastikku esindavat valimit ning 30–59aastaste vastajate hulgas hinnati suitsetamise seost sotsiaal-majanduslike teguritega. Suitsetamise levimusmäär oli suurem Eesti täiskasvanud meeste hulgas. Suitsetajaid esines rohkem madalama haridustasemega meeste ning nooremas vanuserühmas, lahutatud, lahus elavate või lehestunud meeste ja naiste hulgas. Ei

leitud suitsetamise seost majandusliku aktiivsuse, sissetuleku, rahvuse ega elukohaga.

Kolmandas uuringus koguti postiküsitluse teel andmeid suitsetamise kohta Eesti ja Soome arstkonnas. Analüüsiiti Eesti arstide suitsetamist võrreldes Eesti kogurahvastiku ja Soome arstkonnaga. Eesti arstide seas oli suitsetajaid oluliselt vähem võrreldes kogu rahvastiku näitajatega. Võrreldes Soome arstidega esines Eesti arstkonnas oluliselt rohkem suitsetajaid. Eesti arstide suhtumine suitsetamisesse oli oluliselt leebem kui Soome arstidel. Kummaski riigis oli suitsetavate arstide suhtumine suitsetamisesse oluliselt heatahtlikum kui mittersuitsetavatel arstidel.

Neljandas uuringus koguti andmeid rasedate suitsetamise kohta. Uuringusse haarati rasedad, kes osalesid naiste papilloomviiruse tüüp 16 serolevimusuuringus Tallinnas. Neil määrati ka vere kotiniinisisaldus. Nende naiste isikuandmeid kõrvaltati Eesti meditsiinilise sünniregistri andmetega. Ühel

viendikul enesehinnangu järgi mittersuitsetaval rasedal naisel Eestis oli kotiniinisisaldus vereplasmas võrdne suitsetaja tasemega. Suitsetamise varjajaid oli oluliselt rohkem madalama haridustaseme, sotsiaalselt väheaktiivsete, mitte-eestlaste ja vabaabielus olevate rasedate naiste hulgas.

Oponent tõi tunnustavalt esile töö suure mahu ja terviklikkuse, mis võimaldab töö tulemuste alusel teha tervishoiupoliitilisi otsuseid.

Kersti Pärna on sündinud 15. veebruaril 1960 Räpinas. Keskhariduse omandas ta Võru Fr. R. Kreuzwaldi nim. I Keskkoolis. 1984. aastal lõpetas ta Tartu Ülikooli arstiteaduskonna spordimeditiini erialal. Alates 1992. aastast töötab K. Pärna Tartu Ülikooli tervishoiu instituudis assistendina ja alates 1998. aastast vanemassistendina. Aastail 1996–1997 omandas ta Soomes Kuopio Ülikoolis magistr kraadi rahvatervishoiu erialal. Kersti Pärna peres kasvavad tütar ja poeg.

astrid.saava@ut.ee